

گفت‌وگوی «جوان» با استاد حوزه و متخصص کتاب‌های خطی

صحت اشیاء منسوب به پیامبر (ص) در موزه توپقاپو قابل بررسی است

با ظهور فضای مجازی تصاویری از موزه‌های برخی کشورها مانند ترکیه منتشر شده که در آن آثار منسوب به پیامبر اسلام از جمله لباس، عبا، عمامه و موی سر به نمایش گذاشته شده است اما این آثار تا چه حد سندیت دارند و آیا از شگردهای جذب توریست در ترکیه است؟ این سوآلی بود که حجت‌الاسلام سیدهادی صالحی از استادان حوزه و نسخه‌شناسان مشهور در قم به آن پاسخ دادند و نکات جالبی را در این باره مطرح کردند که خواندن آن خالی از لطف نیست.

■ ■ ■

اهمیت موزه توپقاپو یا توپکاپی در ترکیه چیست؟

توپقاپو از دو واژه مجزای توپ و قابو شکل گرفته و به معنی دروازه توپ است که در زبان ترکی به صورت توپکاپو تلفظ می‌شود. موزه قصر توپکاپی با اینکه آثار مقدسی از اکثر ادیان منطقه دارد اما بیشترین آثار مربوط به اسلام، اهل بیت، صحابه و به‌خصوص پیامبر است. مهم‌ترین و مقدس‌ترین موزه اسلام محسوب می‌شود. خلفای عثمانی اشیای زیادی در این موزه گذاشته‌اند. این موزه در جذب توریست ترکیه هم تأثیرگذار است. مثلاًجبه‌ای از پیامبر در مسجدسلطان احمد بود که سالی یک بار آن را بیرون می‌آوردند تا هوا بخورد و از بین نرود. خیلی‌ها برای دیدن آن می‌رفتند. بعدها آن لباس را به موزه توپکاپی منتقل کردند تا اینمراقبت شود.

ایمن‌اشیا معتبر و قابل تأیید هستند؟

البته حقیقت امر این است که همه اشیای منتسب در موزه لازم به تأیید نیستند ولی اگر حتی یک شیء از وجود مقدس پیامبر مانده باشد برای ما ارزشمند است. این اشیای تاریخچه دارند و در منابع معتبر اهل تسنن ازجمله صحیح بخاری به آنها اشاره شده است. مثلاً در صحیح بخاری آمده است پیامبر یک‌بار از طرفی آب خوردند، اصحاب از این ظرف آب می‌خوردند تا متبرک شوند بناس مالک خادم پیامبر ظرفی را که با پیامبر آن آب می‌خوردند، نگه داشته بود. ظرف گلدی بود اما حلقه‌ای فلزی برای آویزان کردن داشت. او می‌خواست حلقه را عوض کندولی صحابه‌نگذاشتند. گفتند چیزی که پیامبر از آن آب خورده نباید عوض بشود. در صحیح بخاری بابی هست که لفظ تبرک آورده شده و در آن نوشته‌تبرک به ظرف، لباس، شمشیر، کفش و… پیامبر و همه اینها منابع معتبر اهل سنت هستند که در موزه توپکاپی نگهداری می‌شوند.

نگهداری از چنین اشیای معتبر یا نامعتبر چه اهمیتی داشته است؟

در کتابهای تاریخی هم بعضاً به این مسئله اشاره شده است که فلاں شیء از پیامبر در فلاں خانواده و قبیله به عنوان تبرک نگهداری شده و این برای آنها اهمیت

چند روز از ادغام بخش ملی و بین‌المللی جشنواره فیلم فجر می‌گذرد ولی حاشیه‌های این تصمیم همچنان ادامه دارد. برخی موافقان ادغام معتقدند جشنواره‌ای که در کارگاه‌های آن یک فیلمساز خروجی نداشته باشد باید برچیده شود. از سوی دیگر مخالفان این ادغام مدعی هستند که از ابتدا قرار بوده در جشنواره جهانی فیلم‌های ضدجریان نمایش داده شود. برنامسه تلویزیونی «بی‌چارچوب» ابتدای هفته، میزبان گفت‌وگو و مناظره‌ای بین دو منتقد و روزنامه‌نگار محمدتقی فهیم منتقد سینما و کیوان کثیریان مدیر سابق روابط عمومی جشنواره جهانی بود که یکی از آنها با رویکرد موافق ادغام بخش‌های داخلی و بین‌الملل جشنواره فجر و دیگری مخالف این ادغام به ارائه نظر پرداختند.

■ ■ ■

خارجی جلب شود که در نهایت تصمیم بر این شد که جشنواره بین‌المللی فجر زمانی برگزار شود که بتوانیم مهمانان و ورکشاپ‌های خوبی برگزار کنیم که در نتیجه در پاسخ به این دوره به صورت برگزار شد. فهیم در پاسخ به اینکه با توجه به سامان گرفتن جشنواره جهانی فیلم فجر پس از گذشت شش سال و در یافت در فیلم اولی و اعتبار کافی، ادغام آن به طور مجدد کار درستی است یا نه؟ گفت: مشکل من با همین کلمه اعتبار است! کدام اعتبار؟ جشنواره‌های رده A جهانی در اعتبار خودشان مانده‌اند! این اعتبارات را دوستان ما خودشان درست کرده‌اند و هیچ اعتبار واقعی برای جشنواره جهانی وجود ندارد و تمام آن فیک است! واقعیت این است که جشنواره‌های معتبر رده A از جمله کن، برلین و ونیز همه دچار مشکلات اعتباری شده‌اند و همه مسائل را به امریکا پیوند زده‌اند به طوری که اگر چهره‌های معروف امریکا در جشنواره‌ها نباشند اعتباری ندارند.

بخش بین‌المللی ما هم در این سال‌ها همین بود و مخاطب عالی و تخصصی آن مشخص نبود. زمانی که اولیور استون بشود مهم‌ترین مهمان این جشنواره، تکلیف آن مشخص است!

نمایش فیلم‌های مستقل و ضدجریان در جشنواره جهانی فجر

کثیریان افزود: جشنواره به زمان کافی برای شناخته شدن نیاز دارد. ما در این پنج سال مهمان‌های خارجی بسیار خوبی داشتیم. جشنواره جهانی فیلم فجر شبیه کن و فرش قرمز نیست که آقای فهیم درباره آن صحبت می‌کنند. از ابتدا قرار بوده در جشنواره جهانی فیلم‌های ضدجریان نمایش داده‌شود و ما تلاش کنیم سینمای مستقل را در آنها پیدا کنیم. هدف ما برگزاری جشنواره عقب‌نشینی کنیم، آن جشنواره‌ها جای این هدف‌شان جشنواره جهانی فیلم فجر ایران بشود. دوستان قبول نمی‌کنند ولی از رژیم صهیونیستی جشنواره‌ای در نوبت A قرار دارد و زمانی که ما از این جشنواره عقب‌نشینی کنیم، ما در زمان آقای رضاداد شکل گرفت را می‌گیرند. علاوه بر آن همین کشور عربستان هم در مدار برگزاری جشنواره جهانی است.

مدیر سابق روابط عمومی جشنواره جهانی افزود: ما به دنبال اسم نیستیم که اگر بودیم باید از خودمان بهر سیم وقتی پسر اولیور استون را یکی از جشنواره‌ها می‌آورد و ما می‌خواهیم دنیا را با حضور پسر اولیور استون تکان دهیم، هیچ‌کس هیچ چیز نمی‌گوید و

چهار روز از جشنواره فیلم فجر گذشت ولی حتی یک شیء از وجود مقدس پیامبر مانده باشد برای ما ارزشمند است. این اشیای تاریخچه دارند و در منابع معتبر اهل تسنن از جمله صحیح بخاری به آنها اشاره شده است

اعتبار وجود دارد ولی وقتی خود استون برای جشنواره جهانی فجر به ایران می‌آید، اعتباری وجود ندارد؟ فهیم در ادامه با اشاره به اینکه جشنواره فجر با جداسازی از حالت اولیه خود عبور کرده است، بیان کرد: من با بخشی از صحبت‌های کیوان کثیریان مبنی بر ایجاد جشنواره‌ای که بتواند سینمای مستقل را نمایش دهد، موافقم ولی جشنواره جهانی در این امر موفق نبوده است و ما هویت جشنواره فجر را هم نابود کردیم- و آن رادو تکه کردیم. تعداد موافقان این جداسازی در حال حاضر بسیار کم است و همه می‌دانیم که مخالفان این جداسازی از موافقان آن کمتر است.

کثیریان گفت: قطعاً جشنواره موافقانی دارد؛ به طور

کثیریان: جشنواره جهانی فیلم فجر شبیه کن و فرش قرمز نیست که آقای فهیم درباره آن صحبت می‌کنند. از ابتدا قرار بوده در جشنواره جهانی فیلم‌های ضدجریان نمایش داده نشود و ما تلاش کنیم سینمای مستقل را در آنها پیدا کنیم

از ادعای جعل تا جشنواره فیلم‌های ضدجریان

مثال نادر طالب‌زاده که از دوستان آقای فهیم هستند از موافقان جشنواره بودند. جشنواره جهانی قطعاً ایراداتی دارد اما با همه این تفاسیر جزو جشنواره‌های A شده است. من می‌گویم با اهداف خودتان این جشنواره را که به اینجا رسیده است اداره کنید و آن ربا روش خودتان حفظ کنید و اصل ماجرا را حذف نکنید. جشنواره‌داری کار مشکلی است و باید با آدم‌های مختلفی پیرامون آن مذاکره کرد. آقای فهیم در جریان هستند که جشنواره‌های فجر سال ۹۲ به قیل چگون به برگزار می‌شد. در یکی از این جشنواره‌های ادغام شده فجر به جک نیکلسون جایزه دادند و روح او هم از این ماجرای بی‌خبر بود که فیلمش در این جشنواره است! در حالی که در جشنواره جهانی فیلم به صورت قانونی فیلم خریداری و پخش می‌شود و اگر قرار باشد دقایقی از فیلم هم به دلیل ضوابط ما حذف شود، با اجازه کارگردان است، نه اینکه مانند جشنواره‌های قبلی وی ادامه داد: همچنین در بخش بازار هم خروجی‌هایی وجود داشته است که سرمایه‌گذاران به صورت خودجوش هر ساله در آن حضور داشتند ولی ما آمار دقیقی از آن نداریم، چون یک تبادل خصوصی میان سرمایه‌گذار و صاحب اثر بوده است. ولی در مجموع اگر رئیس سازمان سینمایی بودم از دبیر جشنواره جهانی می‌خواستم که دستاوردهای جشنواره را بر اینم بنویسند و به منصور تبریک می‌گفتند و می‌رفتند. بعد از مراسم، منصور به امام گفت چیزی

فرهنگی

بخواهید. امام فرمود چیزی نمی‌خواهم فقط بگذارید کلاس درس برقرار باشد و فرصت نشر احادیث و سخنان پیامبر فراهم آید.

چقدر صحت و سقم این اشیای منسوب به پیامبر در دولت عثمانی که متصدی این امر بود رعایت می‌شد؟

عثمانی در طول سال‌ها سعی کرد با تحقیق این اشیا را بخرد و جمع‌آوری کند. امپراتوری عثمانی نیازی به جعل اشیای به نام پیامبر نداشت. آنها روابط خوبی با آلمان داشتند. بعضی از اشیایی را که برای‌شان مهم بود به آلمان می‌فرستادند تا به صورت دقیق درباره آنها تحقیق شود مثلاً تکه‌ای از نامه منتسب به پیامبر را فرستادند ازمایش و اسکن انجام دادند سپس متوجه شدند که مربوط به همان زمان پیامبر است. البته در خانقاه‌ها هم اشیایی نگهداری می‌شده که احتمال دروغین بودن آنها وجود دارد اما امپراتوری عثمانی نیازی به این دروغ‌ها نداشت چون رقیبی نداشتند تا خود را بهتر و معتبر تر نشان بدهند. مانمی‌گویم قطعاً آن اشیا مرتبط به پیامبر است، اما به هر حال همه اشیای جمع‌آوری شده را راستی‌آزمایی می‌کردند. امپراتوری عثمانی جبهه و عمامه و شمشیر پیامبر را نصف روز به تن می‌کردند تا تأیید شود. وقتی امپراتوری عثمانی از بین رفت دولت سعودی این اشیای را می‌خواست برای همین به مذاکره با ترکیه پرداخت تا اینها را به دولت سعودی هدیه کند حتی اعلام کردند در ازای آنها یک چهارم نفت سعودی مادام‌برای شما باشد اما آن زمان اتاتورک این کار را نکرد و نپذیرفت.

آتاتورک که اعتقادی به دین و شریعت نداشت تا از آن اعتبار کسب کند.

بله اما نیت سعودی‌ها قدرت‌طلبی بود که اتاتورک هم خودش دنبال آن بود. در بلاد اسلام کسی نمی‌تواند اسم خلیفه روی خود بگذارد. شما ببینید ملاعمر هم عنوان خلیفه نگذاشت و خودش را امیرالمؤمنین معرفی کرد. ولی خلیفه بودن پایتخت باید دمشق، بغداد به خصوص مکه و مدینه باشد. سلاطین عثمانی چون بر همه این مناطق مسلط بودند عنوان خلیفه روی خود گذاشتند اما سعودی‌های این شرایط را نداشتند. البته می‌تواند بگویند خلیفه هستند چون بر مکه و مدینه مستولی هستند ولی جشنواره‌های دیگر مخالفت می‌کنند چون اشیای منسوب به پیامبر را ندارند تا مهر تأییدی بر خلافت‌شان باشد در حالی که این اشیای در ترکیه است. اگر امپراتوری عثمانی خسین‌ترین خلیفه عباسی است، به صورتی که شعرای آن زمان او را هجو کردند. مراسم بزرگی می‌گیرد و همه می‌خواهند برای خلافت او بیایند. امام صادق را هم دعوت کرد و کنار خود نشاند تا اعضای پیامبر مورد تأیید باشند. تا شب همه امرا و شیوخ برای بیعت آمدند و عسا را برای تبرک می‌بوسیدند و به منصور تبریک می‌گفتند و می‌رفتند. بعد از مراسم، منصور به امام گفت چیزی

کارگردان نمایش «گونه پرشگرهای جهشی» در گفت‌وگو با «جوان»:

رقابت بر سر گرفتن سالن در تئاتر جدی است

■ **محمد صادقی**

خانواده تئاتر کشور منتظر نگاه حمایتگر و پرمهر دولت به هنر نمایش هستند تا از مهجوریت فعلی فاصله بگیرند.

الله تهنایی کارگردان نمایش «گونه پرشگرهای جهشی» با بیان این مطلب در گفت‌وگو با «جوان» در مورد این نمایش گفت: داستان نمایش درباره نویسندگانی است که در حال نوشتن قصاص است و ما شاهد حضور کاراکترها هستیم که در پشت بام خانه دو طبقه هستند و یکی از آنها تصمیم به پریدن دارد و دیگری مانع این کار می‌شود و به مراتب شاهد اتفاق‌های متفاوت هستیم.

تنهایی دلیل انتخاب نمایشنامه «گونه پرشگرهای جهشی» برای به روی صحنه بردن در تطابق درونمایه نمایشنامه و حال وقت جامعه و داشتن دغدغه‌های مشترک که بین افراد مختلف جامعه و کاراکترها در قصه بیان کرد و افزود: از طرفی این نمایشنامه به دلیل ساختار متفاوت و دارای تعلیق باعث تفکر در مخاطب می‌شود، بنابراین دلیل دیگری برای انتخاب آن گردید.

وی در مورد تمرین و اجزای تئاتر در روزهایی که داریم با کرونا دست و پنجه نرم می‌کنیم گفت: تمرینات در دوران کرونا بسیار سخت و طاقت‌فرساست چراکه مجبور استفاده از ماسک و تمامی ساعت تمرین و همچنین رعایت فاصله مشخص از یکدیگر بودیم و همین امر ابتدا به خاطر، به تمامی کار خربه محکمی وارد کرد، به این سکانس، ساعت تمرین و شرایط بسیار سخت و کارگردانی از آن سخت‌تر خواهد بود. از طرفی دیگر فضای روانی حاکم و موجود بسیار بد بوده و دائم با استرس و اضطراب آپیش رفتیم، حال که به اجرا رسیدیم کرونا سبب شده که مخاطبان به دلیل وحشت از این بیماری به تماشاخانه‌ها تشریف نبرند و رفته رفته اجرای نمایش‌ها بدون مخاطب سپری شود و همین امر باعث می‌شود که خستگی بر تن مجموعه عوامل و بازیگران بماند و این حجم از زحمات کشیده شده بی‌اچر شود.

وی دلیل علاقمندی خود برای انتخاب و اجرای سبک کمدی را این‌گونه بیان کرد که سبک کمدی در ایران با استقبال متفاوتی روبه‌روست. از نظر بنده، به دلیل بیماری کووید ۱۹ و قرنطینه و هزاران مورد دیگر، مردم عزیزمان غمگین شده‌اند و احتیاج به شاد شدن درونی دارند، بنابراین نمایش‌های کمدی جان‌مایه و درونمایه هر اتفاق را به شیرین‌ترین حالت ممکن آدامی‌کند و باعث می‌شود مخاطب عزیز، لبخند بزند و رفته رفته شادی به قلبش سرایت کند. از طرف دیگر سبک کمدی جنبه سرگرمی دارد و بسیار عمومی است، بدین خاطر عموم افراد با آن هم‌زادبنداری کرده و از آن لذت می‌برند.

وی در مورد اجرا در تماشاخانه‌های خصوصی و مفید واقع شدن این نوع تماشاخانه در کنار تئاتر بیان کرد: تماشاخانه‌های خصوصی این امکان را فراهم کردند تا جوان‌ترها و کم‌سابقه‌ترها هم بتوانند خودشان را محک بزنند و اثرشان را خلق کنند و روی صحنه بیایند، خصوصاً سازی در برخی موارد مفید و در برخی موارد مضر است. از جایی که تئاتر بسیار مهجور است و بودجه کمی به این خانواده تخصیص داده شده بنابراین رقابت در سالن‌های دولتی برای گرفتن سالن بین کارگردانان بسیار سخت و سنگین است، که‌ای کاش به این صورت نبود. از طرفی دیگر تماشاخانه‌های خصوصی، قیمت‌های گزافی دارند که کمتر شگن است و برای بردن کار به روی صحنه، بسیار باید هزینه کرد.

این هنرمند در مورد خواسته هنرمندان تئاتر از وزارت ارشاد گفت: به عنوان کارگردان از وزارت ارشاد عاجزانه خواستار جمعیت‌آمار هنری را بشناسد و برای آنان ارزش مادی و معنوی قائل شود و در راه آبادانی تئاتر به این قشر کمک کند چراکه پلاک فرهنگ هر ملت، تئاتر آن مملکت است. فکر می‌کنم تمامی خانواده تئاتری کشور از دولت جدید خواهش دارند که از سر لطف و کرامت با این خانواده برخورد شود و نگاه ویژه‌ای به این خانواده همیشه مهجور مانده داشته باشند.

نمایش «گونه پرشگرهای جهشی» نوشته «رچ اورلاف» به کارگردانی الله تهنایی و تهیه‌کنندگی محمدجواد سخنور در مجموعه تئاتر دیوار چهارم روی صحنه رفت. در این نمایش خانواده تئاتری بشارت، امید رهبر، حامد سوری و سعید اشراقیان ایفای نقش کردند.